

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โครงการสกลนคร...เมืองแห่งคราม

โครงการสกลนคร... เมืองแห่ง **คราม** ธรรมชาติ

คราม คือ วิถีชีวิตของคนสกลนคร

เมื่อ 60 ปีก่อน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จแปรพระราชฐานมาประทับแรมที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ ทรงฟื้นฟูหัตถศิลป์แห่งแผ่นดิน โดยทรงให้มีการจัดตั้ง ศูนย์ศิลปาชีพขึ้นหลายแห่งเพื่อส่งเสริมอาชีพ การทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย และหัตถกรรมอื่นๆ ส่งผลให้ราษฎรมีอาชีพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จังหวัดสกลนคร จึงได้สืบสานพระราชกรณียกิจ ตามพระราชปณิธาน โดยส่งเสริมสนับสนุนและ พัฒนาศักยภาพช่างทอผ้าอย่างต่อเนื่อง และได้ สืบค้นวัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อรังสรรค์งานทอผ้าให้เกิด ความแตกต่างตรงตามความต้องการของตลาด ทำให้พบภูมิปัญญาการนำต้นครามที่มีแหล่งกำเนิด

จาก "ลุ่มแม่น้ำสงคราม" หรือลุ่มน้ำป่าคราม โดย นำต้นครามมาหมักให้เกิดสีย้อมธรรมชาติเพื่อ สุขภาพผู้ผลิต ผู้สวมใส่

รักษาพลังงานและสิ่งแวดล้อม เพราะใช้วิธีย้อม
เย็น และมีการวิจัยพัฒนา ควบคุมกระบวนการ
ผลิต ขยายกลุ่มผู้ผลิต ผู้ปลูกให้เป็นพืชเศรษฐกิจ
ทางเลือกในท้องถิ่น ถือเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่น
เด่นของผ้าทอ ทั้งผ้าไหม ผ้าฝ้าย และผ้าคราม
ย้อมสีธรรมชาติ

เนื่องจากสกลนครเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์
ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งรังไหม แหล่ง
ปลูกคราม ที่นำมาสร้างสรรค์งานทอผ้าได้อย่าง
งดงาม และสืบสานเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาว
สกลนครสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันเป็นที่รู้จักใน
ระดับประเทศ และ “ผ้าย้อมคราม” เป็นผ้าฝ้าย
ย้อมครามธรรมชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น
สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical
Indications : GI)

กระแสการบริโภค
ของคนรุ่นใหม่มีทัศนคติ
ด้านลบต่องานหัตถกรรม
เนื่องจากเห็นว่ามึรูปแบบ
ไม่ทันสมัย ไม่มีแบรนด์
ทำให้ความต้องการมี
ปริมาณไม่มาก อีกทั้ง
ผู้ผลิตขาดความรู้ความ
เข้าใจในการผลิตสินค้าให้
สอดคล้องกับ ความ
ต้องการขาด ความ
เชี่ยวชาญในการพัฒนา
การสร้างแบรนด์ และการ
พัฒนาบรรจุภัณฑ์ ให้
สวยงาม มีคุณค่า และ
ดึงดูดใจของผู้ซื้อ สินค้ายัง
มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
เช่น ผ้าเมตร ผ้าพันคอ ผ้า
คลุมไหล่ เป็นต้น

รวมทั้งปัญหาเรื่องช่องทางการตลาด
ซึ่งส่วนใหญ่ยังจำหน่ายภายในจังหวัด ที่บ้านหรือ
สถานที่ตั้งของกลุ่มผู้ผลิต และตลาดที่จังหวัด
หรือหน่วยงานอื่นจัดให้ เป็นครั้งคราว
ไม่สม่ำเสมอ รายได้จากการจำหน่ายไม่แน่นอน
ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เป็นสาเหตุให้หลาย
คนทิ้งอาชีพไปทำงานในเมือง

แนวคิดโครงการสกลนครเมืองแห่ง ครามธรรมชาติ

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร ในฐานะเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัด ได้ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าและบริการ โดยสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมเส้นทางการค้าผ้าครามย้อมสีธรรมชาติสู่สากล ซึ่งดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด “การตลาดนำการผลิต” (Demand driven) ใช้ความต้องการของตลาดเป็นตัวกำหนดการผลิตสินค้า ผสมผสานกับการขับเคลื่อนตามนโยบาย “สานพลังประชารัฐ” โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญการมีส่วนร่วมของ “เครือข่ายธุรกิจ Biz Club จังหวัดสกลนคร” ซึ่งมีสมาชิกผู้ผลิต ผู้ประกอบการผ้าครามสมาชิกในชุมชน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมแบ่งปันองค์ความรู้ใน

การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมเสนอความคิดในการจัดทำแผนงาน/โครงการรวมกลุ่มดังกล่าว ก่อให้เกิด “ถนนผ้าคราม” ซึ่งเป็นถนนคนเดินที่เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากครามที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และยังคงกลายเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลของชาวบ้าน ช่วยถ่ายทอดเทคนิคต่างๆ ซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายเล็กมีตลาดจำหน่ายสินค้าของตนเอง

ความต้องการของตลาด
เป็นตัวกำหนดการผลิต
สินค้า

การขับเคลื่อนนโยบาย
สานพลัง
ประชารัฐ

ผู้ประกอบการ
• GI/OTOPS/SME
• MOC Biz Club

การขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของชุมชน

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสกลนคร ใช้แนวทาง 5 ประสาน ได้แก่

ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ (2560-2564) การสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจการค้าในส่วนภูมิภาค โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ 3 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาด

โดยจัดการฝึกอบรมองค์ความรู้หลักสูตรด้านการตลาดที่เกี่ยวข้องและการศึกษาดูงานฝึกปฏิบัติเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจในยุค 4.0 โดยวิทยากรที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรการให้ความรู้ในด้านกระบวนการผลิตน้ำคราม การมัดย้อม การทอผ้า ฯลฯ ให้กับเยาวชนในสถานศึกษาและประชาชนทั่วไป

2. การพัฒนาสินค้าและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

โดยพัฒนากระบวนการผลิตและคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน โดยส่งเสริมให้ผู้ผลิตผู้ประกอบการ ย้อมสีธรรมชาติเข้าสู่กระบวนการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐาน และผลักดันให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ มีศักยภาพและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์ (zero waste) รวมทั้งพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความสามารถในการแข่งขันซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และยั่งยืน

3. การพัฒนาด้านการตลาด

การส่งเสริมช่องทางการตลาดในพื้นที่และนอกพื้นที่ของจังหวัด เพื่อสร้างโอกาส สร้างรายได้ให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการผ้าครามและเพื่อประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์สินค้าให้แพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น...สู่ผลสำเร็จ

ผลสำเร็จทางสังคม

- (1) เกิดแหล่งเรียนรู้ต้นแบบในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น 2 แห่ง คือ ศูนย์การเรียนรู้บ้านคำข่า อำเภอพรรณนานานิคมและศูนย์เรียนรู้ครามสกกล อำเภอเมืองสกลนคร
- (2) ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกพื้นที่ที่เกิดความรัก ความสามัคคี ของคนในชุมชน
- (3) เกิดกระแสความนิยมในการอนุรักษ์ผ้าไทย ในการสวมใส่ผ้าครามย้อมสีธรรมชาติเป็นเครื่องแต่งกายประจำจังหวัดสกลนคร
- (4) ทั่วโลกรู้จักผ้าครามย้อมสีธรรมชาติและนิยมใส่กันแพร่หลายมากยิ่งขึ้น เช่น ผ้าทอสกกล เป็น Costume ในภาพยนตร์ Hollywood เรื่อง Troy

ผลสำเร็จทางเศรษฐกิจ

(1) รายได้จากการจำหน่ายสินค้าผ้าคราม ย้อมสีธรรมชาติของจังหวัดสกลนครเพิ่มขึ้น โดยในปี 2561 มีมูลค่าการจำหน่าย 342,331,013 บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 51.84 (ยอดจำหน่าย ปี 2560 มูลค่า 225,444,480 บาท)

(2) มีผู้ผลิต ผู้ประกอบการผ้าคราม ของจังหวัดสกลนครเพิ่มขึ้น โดยในปี 2561 มีจำนวน 114 ราย เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา จำนวน 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.35 (ปี 2560 มีจำนวน 83 ราย)

(3) ปี 2560 ผ้าย้อมคราม ราคาเมตรละ 200-300 บาท ปัจจุบันราคาผ้าย้อมครามปรับตัวสูงขึ้นเป็น เมตรละ 500 – 5,000 บาท

(4) ผ้าย้อมครามสีธรรมชาติสกลนคร ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จากกรมทรัพย์สินทางปัญญาเรียบร้อยแล้ว โดยมีผู้ยื่นขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ GI จากเดิม จำนวน 7 ราย ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 39 ราย เป็นการเข้าสู่ระบบมาตรฐานการผลิตที่ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค

(5) จังหวัดสกลนคร ได้รับการประกาศให้เป็น “เมืองแห่งผ้าย้อมครามและสีธรรมชาติ” ของสภาหัตถกรรมโลกภาคพื้นแปซิฟิก WCC PAR (World Craft Council Pacific Region) "WCC Indigo Natural Dye City" ซึ่งเป็นจังหวัดแรกของประเทศไทย และเป็นหนึ่งใน

ประเทศภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่ได้รับการรับรองเสมือน "แบรนด์" ที่ได้รับการรับรองในระดับโลก เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2560

